

SISEVÕITLUS ■ Ülikooli rektor Aaviksoo on harjunud võitma ja ei oska käituda olukorras, kus on teinud vea.

Aaviksoo dilemma

PRIIT SIMSON

TIINA KAALEP

Ühel külmal talveõhtul kolm aastat tagasi klaariti Tartu Ülikooli rektoraadis ajalehega tekkinud hõõrumist. Üks leer istus ühel, teine teisel pool lauda. Mõlemas leeris oli ka üks endine korvpallur. Mehed olid palju koos mänginud. Ootamatult hakkas prorektor Aaviksoo vana platsikaaslast jutujamamise käigus teietama. Inimesed reageerivad ebameeldivustele erinevalt.

Mulle küll ei meeldiks praegu olla Tartu Ülikooli rektori **Jaak Aaviksoo** nahas: kolleegid kõõritavad, sõbrad helistavad ja uurivad. Pealtnäha tühine episood ähvardab mürgitada piduliku inauguratsiooni augusti lõpus.

Juulis juhtus Tartu Ülikoolis sündmus, mille erinevad tahud on linna olulisim jutuaaine ka kuu aega hiljem. Rektor Aaviksoo poolt kinnitatud käskkirjaga viidi semiootika osakonna lepinguline üliõpilane **Rassel Illak**, kes on ülikooli haldusdirektori **Riho Illaku** poeg, üle tasuta õppesse.

Nüüd süüdistatakse Tartu Ülikooli rektorit Jaak Aaviksood korruptsioonis – enne Rassel Illakut pole kedagi sellisel moel õppemaksust vabastatud.

Tasulises õppes peavad lepingulised tudengid maksma ülikoolile õpetamise eest 25 000 krooni aastas ja üheski ülikooli elu korraldavas dokumendis pole kirjeldatud, kuidas selline üleviimine võiks toimuda. Kõik ülikooli kümme teaduskonda on seni arvanud, et lepingulisi üliõpilasi ei olegi võimalik õppemaksust vabastada. Teaduskondadele on raha kokkukandvad lepingulised kasulikud. Miks peaksid neid üle viima? Kust see raha siis tuleb?

Õigupoolest ei maksnudki seni poja õppemaksu mitte haldusdirektor ise – ülekanded noore semiootiku koolitamise eest tulid kütusefirmalt Alexela.

Halastamatu konkurents

Illaku poja juhtum tuli välja lihtsalt – valusast maksukoormast soovis vabaneda ka noore Illaku asjast kuulda saanud õpingukaaslane. Ent tema avaldus lükati tagasi.

Juhtum toimus väga tundlikul ajal: tuhanded, isegi kümned tuhanded noored inimesed on värselt ülikooli ukse taha jäänud ja põevad kaotusekibedust. Seni lepitati neid teadmine, et said kaotuse osaliseks ausas võitluses. Nüüd loevad nad lehest, et konkurents ülikooli sees pole aus ja hinnetest tähtsam on see, kelle laps ollakse.

Lepinguliseks üliõpilaseks saab igauks, kes teeb sisseastumiseks

samid positiivselt ja suudab oma diplomi eest kokku maksta üle 100 000 krooni. Võimalustest üle minna pole ülikool lepingulistele kunagi rääkinud.

Valus paralleel

Ülikooli töötajad omakorda meenutavad kevadist ägedat valimiskampaaniat.

Aaviksoo ja tema pooldajad süüdistasid istuvat rektorit **Peter Tulvistet** selles, et ta ülikooli akadeemilist palet küllalt puhtana ei hoia ja et keskharidusega haldusjuht Riho Illak teeb ülikooli rahakotiga, mis pähe tuleb. Ehkki mitte mustvalgel, andsid Aaviksoo valijad talle mandaadi tuua ülikooli sadadesse miljonitesse ulatuva eelarve juurde teine mõisavalitseja.

Aaviksoo jäi ülesandele alla. Ajal, kui oli vaja esitleda oma meeskonda, oli Aaviksool valida Illaku ja eikellegi vahel. Aaviksoo valis Illaku.

Praegu, napilt kolm kuud hiljem, näib akadeemilisele perele, et Aaviksoo astus samale rehaale, millele Tulvistegi, lastes võimalikult Illakul endaga manipuleerida. Mõned juba kahetsevad, et andsid oma hääle Aaviksoole.

Osav haldusmees

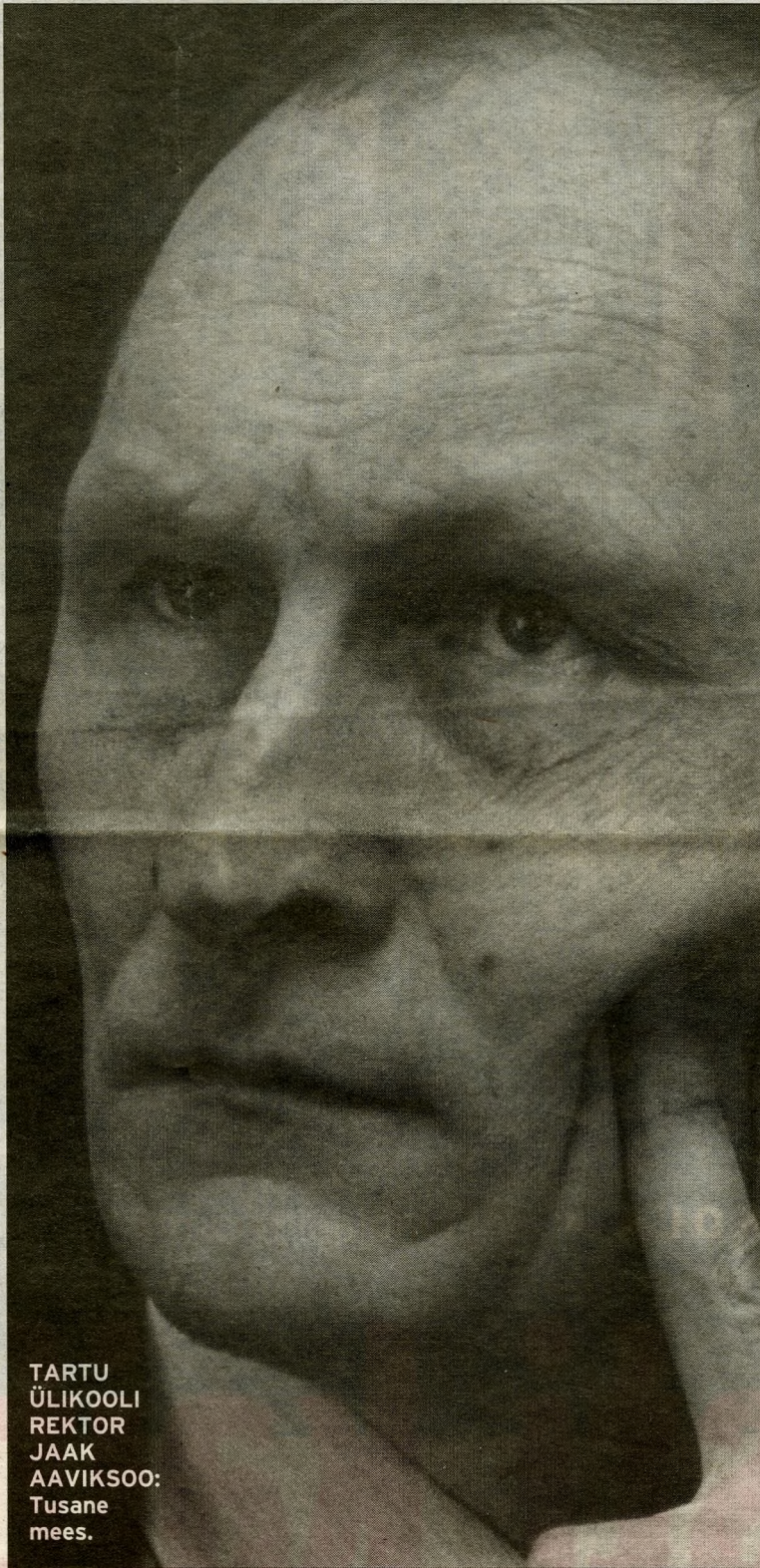
Aaviksoo väidab, et ta mässiti kõige lapsikumal kombel sisse. Olevat olnud üks koosolek, kus räägiti muu hulgas ka sellest, et tulevikus peaks looma võimaluse heade õppetulemuste korral minna tasuta õppesse üle ka lepingulistel üliõpilastel. Jutuks see jäi – mingit seadusandlikku baasi sellisteks manipulatsioonideks ei jõutud luua. Ent Illak, teades rektori plaanidest, lasknud pojalt avalduse ära kirjutada ja viinud paberi ise filosoofiateaduskonna dekaani. Dekaan **Jüri Allik** kirjutas sellele “nõus”.

Hiljem on Allik tunnistanud, et isa rollis esinenud ülikooli haldusjuhi isik mõjutas teda otsuse tegemisel. “Mind mõjutas Illaku nimi küll. Aga ma teadsin, et kogu see asi on seadusega kooskõlas. Lähtusin ülikooli 1938. aasta seadusest, kus seisab, et ülikooli töötajate lapsi võib vabastada õppemaksust,” räägib Allik ajakirjanikule.

Järgmisele avaldusele Allik enam sama uljalt peale ei kirjutanud.

Rassel Illaku avaldus liikus bürokraatia rada pidi edasi. Nädal pärast Allikut kirjutas avaldusele nõusoleku ka rektor, kes täna väidab, et ta saatusliku allkirja hetke ei mäleta ja et tänaste teadmiste valguses ta seda allkirja enam ei annaks. Vilunud bürokraadid mittemäletamist ei usu.

“Kui dokumendil on sinu

TARTU ÜLIKOOI REKTOR JAAK AAVIKSOO: Tusane mees.

lähedase kaastöötaja või tema lähikondse nimi, näeb selle kohe ära ja enne allkirja andmist peatub käsi ikka. Kas või selleks, et uurida, ega äkki midagi valesti pole,” arwab Tartu abilinnapea **Hannes Astok**. Ka teised Aaviksood tundvad inimesed ei usu, et fenomenaalse mälu rektor uisapäisa allkirju loobib, eriti oma ametiaja esimestel nädalatel.

Kõige tõenäolisemalt...

Ülikoolis levib versioon, et kokkuleppele Illaku poja õppemaksust vabastamiseks jõuti juba Illakuga töölepingu sõlmimisel ja et see oli üks Illaku ametissejäämise tingimusi. Aaviksoo teab seda ja on sügavalt nõrindud. “Ma peaksin niisuguse kokkuleppe sõlmimist mõeldamatuks,” hüüab

ta emotsionaalselt, kinnitades korduvalt, et pole haldusdirektoriga tehingule läinud.

Õigustused ja järeldused

Aaviksoo on väga tusane – tema osalusel on toimunud viimaste aastate piinlikumaid juhtumeid ülikooli ajaloos. Ent Aaviksoo loomus ei luba tal otsesõnu tunnustada, et süüdlane on tema. Kui teda rünnatakse, ründab ta vastu, juhtides tähelepanu asja tuumast eemale.

Aaviksoo väidab, et pole tegutsenud kehtestatud reeglite vastaselt, vaid seaduslikus vaakumis, tehes otsuseid, mis omavad pretsedendi kaalu ja saavad aluseks uutele reeglitele. Tõepoolest: praegu ei ole ei õppekorralduseeskirjades ega Tartu

Ülikooli põhikirjas otsesõnu kirjas, et üleviimine lepingulisest õppest riigieelarvelisele oleks keelatud. Seega on täht-tähelt võttes vale ajakirjanduses leviv väide, et juhtunu oli ebaseaduslik.

Aaviksoo juhindub loogikast: mis pole keelatud, on lubatud.

EE väitis oma üle-eelmises numbris, et Aaviksoo istus kolleegidele pähe, kirjutades esimesena alla ja saates siis paberi allapoole teele. Tegelikult suudab Aaviksoo tõestada, et Alliku ja õppeosakonna juhataja allkirjad olid seal enne tema oma.

Ent need detailid ei muuda põhilist ehk seda, et poolsalajasel moel liikus ülikoolis paber, mis ühele ülikooli töötajale oli rahaliselt väga kasulik ning mis sai heakskiitva hinnangu ülikooli uult juhilt.

Sellised asjad haisevad halvasti ja rektor tunneb seda lõhna.

Aaviksoo on tugev inimene. Ta on harjunud võitma.

Ootamatult on selgunud, et üleviitud noormehe ainepunktide summa pole õpingute jätkamiseks piisav. Sama lugu on asja üles võtnud tütarlapsel. Aaviksoo kavatses need üliõpilased nüüd eksmatrileerida. “Selleks korra jääb nende ülikoolitee katki,” lubab rektor.

Sellel plaanil on juures kättemaksu maik.

Riho Ehitaja

Ülikooli haldusjuhi isik on Tartu kontekstis oluline. Ülikool on linna suurim kinnisvaraomanik, suurehitaja, hiiglasliku eelarvega partner, kelle pankrotti ei pea kartma. Kogu selle rikkuse üle valitseb Riho Illak, hüüdnimega Riho Ehitaja. Aastaid on kohalike ajakirjanike proovikiviks olnud see, kas suudetakse tõestada mingigi osa kuuldest, mida Illaku mahhinatsioonidest räägitakse. Illak ja ehituslepingute jagamine, Illak ja kinnisvarad, Illak ja remondisummad. Seni pole keegi midagi tõestada suutnud. Ja Riho Illakul on Tartus palju sõpru, ning kõik nad teavad, et raske on leida vastutulelikumat inimest, kui seda on Riho Illak.

Plekk vastse rektori näol on raskesti pestav. Isegi siis, kui Illak ongi ta üle on mänginud, jääb palju neid, kes kahtlustavad kokkumängu.

Sest kõik eelnevad põhjendused jätavad vastuseta küsimused: miks viidi tasuta õppesse üle just Illaku poeg ja miks ei laienenud uus hoiak teisele samasugusele taotlejale.

Aaviksoo ise ütleb, et arvestas Illakut tööle võttes “millegi säärasega”. Ja ohkab: “Võibolla on see isegi hea, et see tuli nii kiiresti.”

Süsteem sai rektorist jagu.